

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

סוד עשרת המכות

עיון בפרשת השבוע על פי המזרח"ל

1. דברי נגידים עמו' צ"ז

רבי יהודה היה נותן בהם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב. ויש לדקדק מה חידש רבי יהודה בסימן הזה. ובודאי שרבי יהודה נתן לסדר שלהם סדר ראוי בכונה מיוחדת. וזה שראה כי היה מכת הדם בהתראה ומכת צפרדע ומכת כנים בלא התראה. ואח"כ חזר לסדר הראשון מכת ערוב בהתראה ומכת דבר בהתראה ומכת שחין בלא התראה. ואח"כ חזר לסדר הראשון מכת ברד בהתראה ומכת ארבה בהתראה ומכת חשך בלא התראה. ומכה אחרונה. שהיא מכת בכורות ג"כ בהתראה. ולסדר הזה נתן סימן דצ"ך עד"ש באח"ב. ועדיין צריך עיון למה באו המכות שתיים בהתראה ואחת בלא התראה. דע כי כאשר רצה הקב"ה להביא המכות על המצרים בקטנה התחיל ובגדולה כלה. שכבר אמרתי לך כי התחלת המכות הם למטה במדרגה. שאלו התחיל במכה האחרונה היה שולחם מיד. ולכך התחיל במכה שהיא למטה במדרגה. והנה מציאות הארץ והמים וכל התחתוני זהו מציאות אחת. עד חלל העולם שהוא ממוצע בין הארץ והשמים שהוא מציאות שני' והשמים אשר הם למעלה מחלל העולם הוא מציאות שלישית. נמצא כי המדרגות הן שלש. התחתונים והעליונים והחלל ביניהם ממוצע בין שניהם. והאדם הוא בחלל. שם שכנו ושם ישיבתו. והנה שלש מכות הראשונות דם צפרדע כנים ביו בתחתונים. כי הכנים עיקר מושבם בעפר הארץ כמו הצפרדע במים. ומכת ערוב דבר שחין לא היה בתחתונים כלל כי אם בשוכנים בחלל העולם. כי הערוב מן החיות רעות השוכנים בחלל העולם. ודבר בבהמות ושחין לאדם ולבהמות הכל בבעלי חיים שהם בחלל העולם. ושלש אחרונות היו בשמים. כי הברד מן השמים כדכתיב בקרא. והארבה הוא עוף יעופף ברקיע השמים. והחשך שלא ישמש למצרים מאורות השמים. הרי שלש מכות האחרונות בשמים. ואחר כך מכת בכורות היא על הכל שהרי היא לנשמת האדם. שהנשמה יש לה מעלה יותר

מן השמים. לפיכך יש סדר מיוחד למכת דם צפרדע כנים. וסדר מיוחד למכת ערוב דבר שחין. וסדר מיוחד למכות ברד ארבה חשך בכורות. לכך אמר הכתוב הסדר ג' מכות הראשונות. במכה הראשונה השכם. שלא הרשהו ללכת אל ביתו כי אם כאשר יצא פרעה המימה. שזה מורה שאין לו רשות כל כך על פרעה שאינו נכנס לביתו להתרות בו כי אם כאשר יפגע בו. ובשניה הוסיף למשול עליו ולבוא אל ביתו ולהתרות בו. ומכל מקום כיון שהיה מתרה בו היה יכול לומר אין אני חפץ במכתך רק להכנע. ובשלישית היה מכה אותו בלא התראה לגמרי וזה יותר ממשלה עליו. וכן כאשר עוד התחיל במדרגה השניה המכות שהם בחלל העולם חזר להתחלת הסדר כבראשונה. וכאשר עוד התחיל במדרגה השלישית שהיה מביא עליו מכות שבאות מלמעלה חזר עוד לסדר הראשון כאלו מתחיל מחדש. וזה שכלל רבי יהודה בהסימן שנתן דצ"ך עד"ש באח"ב. והוא פירוש נכון מאד:

2. גור גבורות השם, נ"ז

ועוד דע שהיו המכות תמיד משולשות ... כי במספר שלשה יש שתי הקצוות והממוצע בין שניהם, לפיכך מכה הראשונה דם כי דם יש בו טבע אשיית וחמימות וזה ידוע, ושכנגדה הצפרדעים שהם מטבע המים וידוע כי האש והמים הפכים, והשלישי אשר הוא בין שניהם הוא כנים, כי אינם רק מזג שהוא מן לחות וחמימות שמוזה גדלים הכנים כי אין הכנים רק מן לחות שיש בו קצת חמימות, ולפיכך ענין הכנים ממוצע בין ענין האש ובין ענין המים, הרי כי בתחתונים היו המכות דבר והפכו ואשר ממוצע בין שניהם. וכן אותן שלש מכות שהיו בחלל העולם וזה ערוב דבר שחין, ידוע כי הערוב חיות רעות הטורפות בשיניהם, והוא נקרא השחתה שמשחיתים חיות רעות וזה אינו פועל טבעי שאין מעשה היה רעה פועל טבעי, ... אמנם מכת הדבר הפך זה

שהמיתה הוא דבר טבעי לעולם, כי המיתה טבעית לנבראים התחתונים הרי הערוב בלתי טבעי לגמרי והדבר הוא טבעי לגמרי. אמנם השחין הוא ממוצע כי הוא אינו ענין טבעי לגמרי שהרי השחין הוא יוצא מן הטבע והוא מותר הטבע, ואינו גם כן בלתי טבעי לגמרי רק הוא מן מותרות הטבע, וזה כמו ממוצע בין דבר שהוא בטבע ובין דבר שהוא שלא בטבע, כי השחין נעשה מן הטבע שהרי בדרך הטבע נעשה, אמנם במה שהוא אינו ראוי שיהיה נמצא השחין אם האדם ע"פ הטבע הישר, יש בו דבר שאינו טבע לכך הוא ממוצע בין שניהם. ובמדרגה השלישית הוא ברד ארבה חושך, וזה כי הברד לרוב כובדו יורד מן מעלה למטה לארץ, והעוף לקלות תנועתו להפך מעופף מלמטה למעלה לצד שמים, ... אמנם החושך היא מכה למאורות השמים שלא ישמשו המאורות להם, והם מתנועעים תנועה סביבית שהיא תנועה למעלה ולמטה, שהרי המאורות עולים ויורדים, ... אמנם המכה העשירית מכת בכורות עומדת בפני עצמה שקולה נגד כל המכות, מפני שהיא מכה לבכורות שנקראים ראשית אונם, שכל דבר ראשית שקול נגד הכל מפני שהוא ראשית הכל כמו שמבואר למעלה. ומזה תבין סדר המכות דם צפרדע כנים ערוב דבר שחין ברד ארבה חושך בכורות, שתיים בהתראה ושלישית שלא בהתראה, וזה כי שתיים מכות הראשונות היה כאן חלוף מכה שהרי דם יש בו ענין אש וצפרדע ענין מים, ומפני שכל אחת ואחת מחולקות מן השניה והיה צריך להביא מכה חדשה עליו היה מתרה בו מחדש, אבל מכה שלישית מפני שהיא בין שתי המכות הראשונות ואין ענין חדוש מה שלא היה אלא שהיה כבר, לא היה כאן התראה חדשה ולא היתה המכה השלישית באה רק להשלים שלש מכות, שיהיו המכות בכל החלקים ... אבל לא היה התראה במכה שלישית לפי שאין כאן דבר חדוש להתרות, וכל זה כלל רבי יהודה בסימן שלו שנתן דצ"ך עד"ש באח"ב כמו שאמרנו: